

Vychází 1., 10., 20.
každého měsíce o 10.
hodině. Expedici se
nachází u Roberta
Veita v Nových ale-
jích č. 116.

DALBOR.

Předplácí se: čtvrtl.
1 zl., půll. 2 zl.,
celor. 4 zl. rak. č.
S poštou: čtvrtl. 1 zl.
15 k., půll. 2 zl. 30 k.,
cel. 4 zl. 60 k. r. č.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor:
Emanuel Meliš.

Nakladatel:
Robert Veit.

Modré oči.

Ach! jak to přece sladké je
zřít děvě v modré oko,
to srdce než se naděje,
v něm utkví přehluboko.

A když se ono usměje,
tuť plesá srdce v těle,
a mní, že jsou to věřeje
v to nebe pro anjele.

A když se slza topí v něm,
tuť srdci divně bývá,
tak jako když se v ohnivém
ach! moři rozeplývá.

A. S.

Příčina.

Tam v dáli stojí víska,
a prostřed ní jest sklonek,
a na tom sklonku vízka
a na té vízce zvonek.

Tím zvonkem vždy v podvečer
dívenka bleďá zvoní,
ach! proto snad, ach proto,
tak často snívám o ní.

A. S.

Stav zpěvu národního a hudby v Haliči.

Podává *Adolf Pozděna.*
(Pokračování.)

Kozáci donští byla směs Rusův, Tatarův, Čerkesův
a Kalmykův, co zatím Ukrajínové sestávali z Rusův, Po-
lovcův, Turkův, Berendejův, Moldavanův, Polákův a
Litvínův. Rozdílnost tak smíšených národností jevila se
v obyčejích, charakterech a v jazyku.

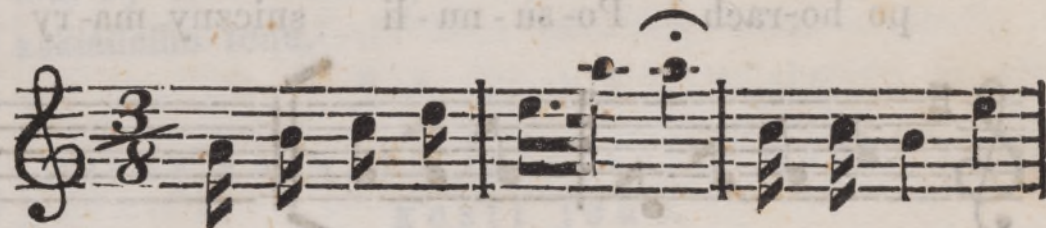
Í nápěvy obou jsou rozdílné. Nápěvy ukrajínské
dýchají milost a lásku, kdežto kozácké smělostí a
veselostí vynikají. Příčina toho leží tuším v tom, že
Ukrajínčkové se ženiti mohli, co zatím kozáci Donští
se ženiti nesměli.

Zpívá-li Ukrajínčik, zní jeho hlas v měkkém tóně
tak dlouho, až dechu skoro pozbude, neuslyšíte od něho

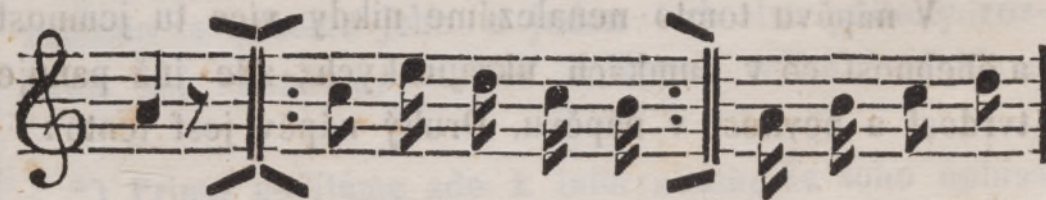
žádné změny, žádného akcentu, každá nota je dlouhá,
jednotvárná, rovná tak jako tamější step. Některé ná-
pěvy počnou vesele, směšně, šumějící jako vích, však
dále a dále jdou volněji roztahující se, až zase do své
původní melancholie vpadnou. V nápěvích ukrajínských
dumek zobrazují se všechny dějiny lidu a nestává za-
jistě pod sluncem jadrnějšího zpěvu jako nápěvů Ukra-
jinův. Ryze vychovaný mladík jest obrazem zvyků a
způsobů lidu Ukrajínského, jest pln síly a poesie a
plané bujnosti i nejsvětějším plamenem lásky neb ná-
božnosti neb bojovnosti, jelikož zachoval vlastní své
přirozeně rozvinuté, nezkažené a s cizinou nesmíšené
způsoby.

Nápěvy a písně Ukrajínské a Zaporožské hlavně
Kozáků Donských přišli za panování Vladislava IV. roku
1648 při obležení Lvova pod hetmanem Bohdanem
Chmelnickým do Haliče.

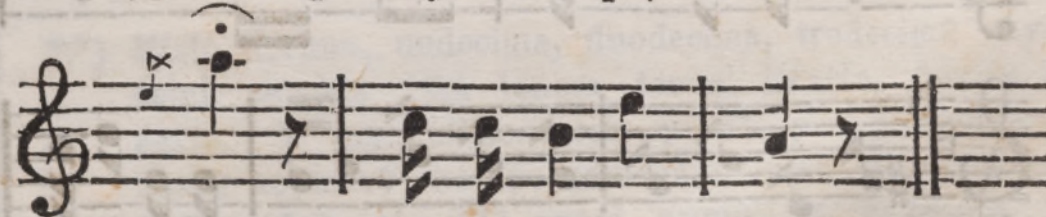
První příklad ukrajínky velmi oblíbené jest:

Na ho-ry cha - ty - na tam ku-ma mo-
A vku-mi di - wezy - na, to du-sza mo-

ja, na-žnu ja po-pu, szczobmene zwin-
ja, psze-ny-ci ko-pu,

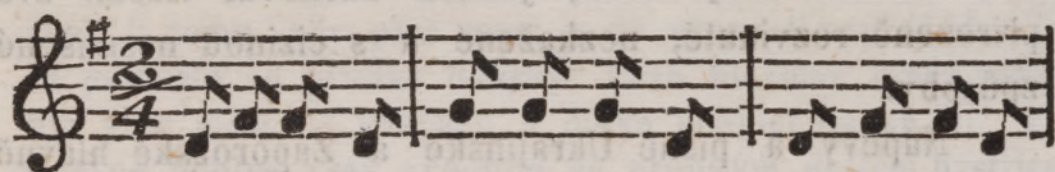
czam, z kuminym diw - czam.

Týž nápěv musí se co možná nejváhavěji zpívatí.
Při fermatě musí hlas se ztráceti, jako by do nesmírné
dálky zanešen byl. O kráse téhož nápěvu netřeba slov

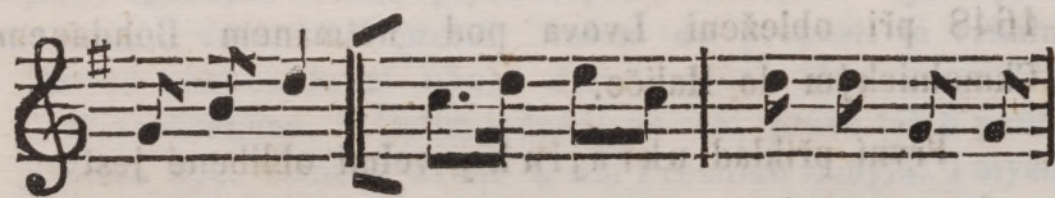
šířiti, neb každý kdo si ho zazpívá, přesvědčí se o tom dostatečně. Stavba nápěvu je velmi simetrická. Jiný krásný příklad ukrajinky máte nápevek písně české „Krásná Minko, musím jíti!“ A takýchto písní mohl bych Vám velmi mnoho udati — písní, z nichž jedna nad druhou vyniká. Kdybych měl všechny písně, které se v Ukrajině zpívají, rozebratí, nestačil by k tomu ani dosti velký lexikon, doufám však, že budete míti dosti na těchto dvou příkladech, aby jste posouditi mohli, jaké krásy dumky ukrajinské v sobě chovají. Jsou to dumky první třídy a uvedl jsem je proto, že je lid nejvíce zpívá.

Nyní přestupme k nápěvům kozáckým. U kozáků Zaporožských byl největší básník Padury, jehož nápěvy se až do dnešního času mezi lidem nalezají. Byl jsem tak šťasten, že jsem se Padurova zpěvu dopídil a tu Vám jej také sděluji. Písně kozákův Zaporožských jsou vesměs písně vojenské, protože bitvy jejich zaměstnáním byly, a že se ženiti nesměli. Za tou příčinou nenacházíme u nich písní milostných.

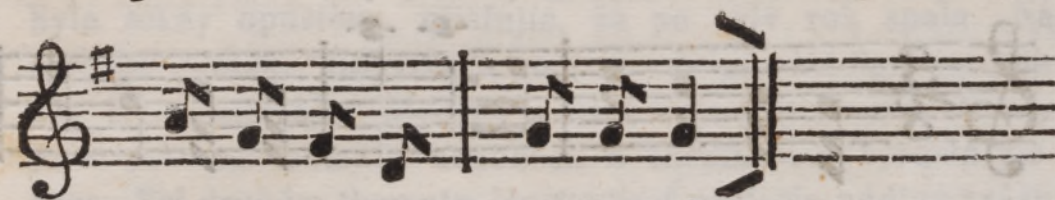
Z písní jejich vane toliko láska k vlasti a národu. I zpěv Padurův jest tentýž a zní takto:

Zakotyv sia misieć v chmury Swyszcze bura

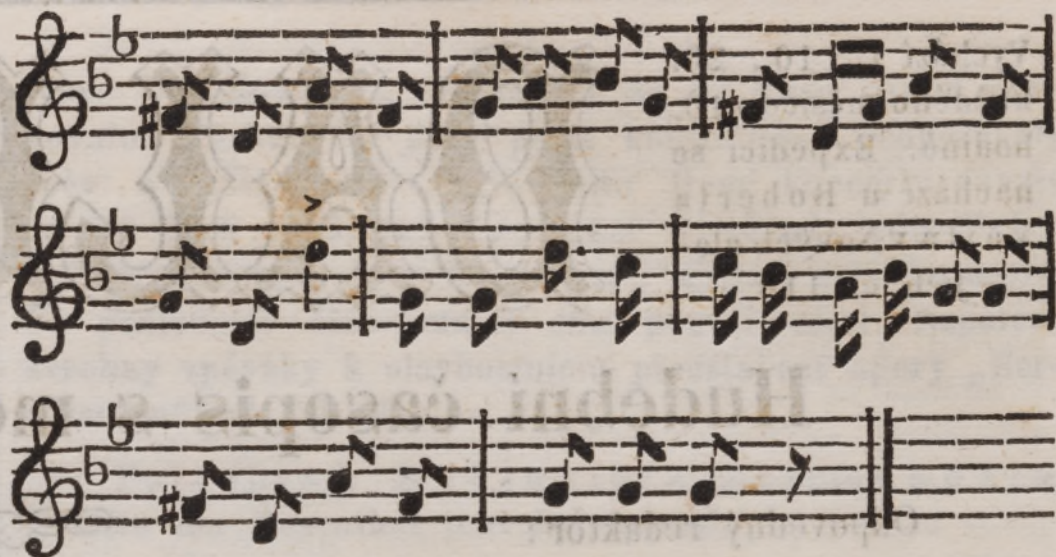
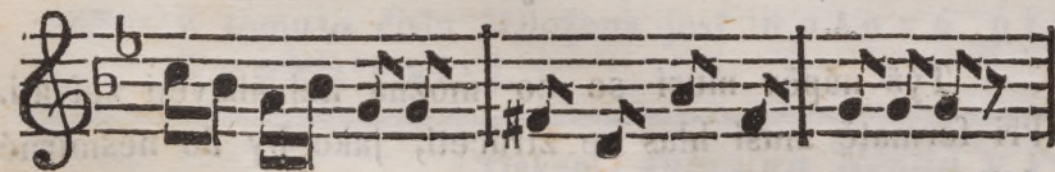
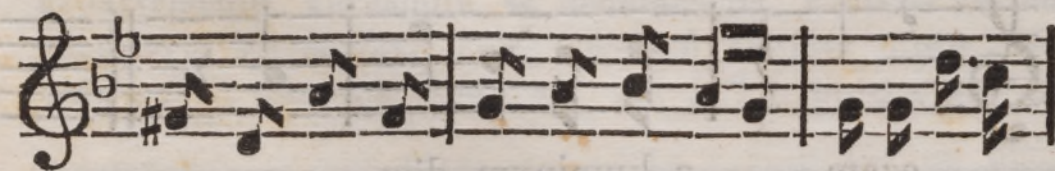

po ho-rach Po-su-nu-li sniezny ma-ry

Pro-spa-ly sia v czaharach.

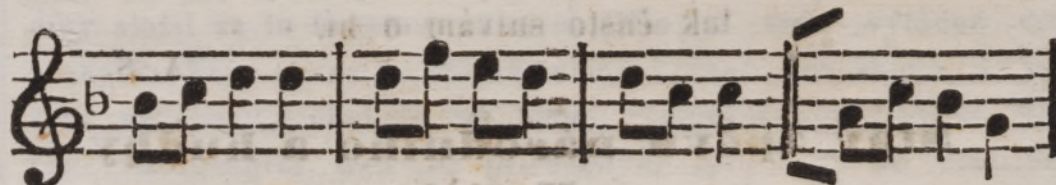
V nápěvu tomto nenalezáme nikdy více tu jemnost a ohebnost co v dumkách ukrajinských; zde již panuje tvrdost a pevnost v nápěvu. Druhý nápěv jest tento:

Slova jsou tyto:

Hej kozacze w imie Boha
Wże hołosyt w Cerkwe dzwiau
Komu miłyi dim neboha
Za moskalem na wzdohiu
Nyžom spisi, nyžom spisi
Bo wże taneč się zaczan,
Propadely czoni bisy
Kozak spisu v ruki wzian.

Píseň tato jest vlastně válečná. Hrozil-li nepřítel kozákům, udeřili v církvi (kostel) na zvon; všichni kozáci se dohromady shlukli a postavili nepříteli vstříc. Co do stavby, je nápěv tento již rozdílný od zpěvu Padurova. První jest ze dvou vět bez opakování sestaven, druhý je sice bez opakování, avšak zaujímá tři věty. Pozoruhodné jest též, že u některých písní kozáckých takty se střídají, na př. $\frac{3}{4}$ s $\frac{2}{4}$, jak to u národních písní českých nalezáme. Domníval jsem se, že to jest toliko vlastnictvím českých národních zpěvů. Podávám zde Vám jeden nápěv:

Nápěv tento je sestaven ze čtyř vět, avšak každé větě schází jeden takt, věta sestává jen ze tří taktů, totiž: z jednoho tříčtvrtního a napotom z dvou taktů $\frac{2}{4}$. Nápěv celý je napotom tak simetricky sestaven, že každá věta první takt má $\frac{3}{4}$, a ty dva druhé $\frac{2}{4}$. Nápěv tento má tedy dvě rozmanitosti. První, že taktem se střídá, druhá, že má věty třítaktové. Proměňte-li

v celém nápěvu takt a necháteli tříčtvrtní takt, musí přec věty tyto ze tří taktů sestávat, avšak píšete-li nápěv v dvoučtvrtním taktu, obdržíte věty čtyrtaktové. Udávám Vám proměny tyto proto, jelikož jsem je s nápěvem tímto předeval, víte proč? nechtěl jsem věřiti, že jiná národnost může mít tutéž originalnost ve svých nápěvích, jako má naše česká. Obracel a skoumal jsem až ku konci, a přec mi ničehož nezbylo, leč přesvědčení, že Ukrajinky také taktem střídají. Chtěl-li by kdo píseň tuto jináče zpívat, nežli v taktu střídavém, nedovolují tomu slova, neboť by byla akcentuací nucena.

(Pokračování.)

Část theoretická při vyučování na piano.

Podává Fr. Blažek.

(Pokračování.)

Nemohu také obejíti výčitku, že tuto poslední stránku (to jest theoretické vzdělávání) naši čeští, jinak vlohami svými světu známí hudebníci, posud ještě málo pěstují, ale více ba téměř výhradně se věnují mechanickému a technickému umění na tom neb onom hudebním nástroji. Poněkud možná tuto výčitku omluviti tím, že nacházíme v novější době předce některé ředitelé kůrů, varhaníky, učitele a instrumentalisty také theoreticky vzdělané a komponováním proslulé. Obrátíme-li však zraky své na Německo, jakého tam vrchole v bádání ve vědě hudební a v skládání hudebníci dosáhli, nemůžeme se zdržet, abychom nevyslovili přání, by naši hudebníci o rozsáhlejší a všeobecnější theoretické vzdělání pečovali, pak nastane také doba, kde zmizí všechna pochybnost, že by snad Čech neměl dosti přirozených vloh ku skoumání a komponování tak jako nám často Němci vyčítají.

Že mohou Čechové také v komponování a v oboru theorie slavného jmena sobě dobytí, dokázali naši předkové v starší době, jako: J. Benda, Bixi, Černo-horský, Koželuh, A. Reicha, Seger, Sojka, Tomášek, Tuma, Vaňhal, Vitásek, D. Weber, Zach, Zelenka a j. v. Za toho času neposkytovala se ještě žádná příležitost ku všeobecnému vzdělání jako máme ústav varhanický a konservatorium, ale pěstovalo se s velkou pietou, láskou a horlivostí a soustředilo u jednotlivců, z nichž někteří pro jich sobectví ztěží neb neradi nebo jenom za velké peníze své vědomosti a umění jiným sdíleli a poučovali.

Nauka o intervallch neb poměrech tónův.

Porovnání dvou dle výšky a hloubky rozdílných tónův slove intervall čili poměr.

K docílení poměru jest tedy potřebí dvou tónův, z kterýchžto zpodní k lepšímu rozeznání a dorozumění základním tónem zove.

Tímto soudobným spojením tónů dosáhneme velmi rozmanité souzvuky, jakéž nám jednotlivé tóny poskytnouti nemohou. V každém jiném poměru pocítíme také vždy jiný účinek, shledáme vždy jiné působení na náš sluch, z čehož vyplývá, že kolikero stává intervallů, tolik též stává jich rozdílných charakterů.

Nyní hledí učitel žáka o těchto rozličných poměrech a jich účincích praktičně na klavíru přesvědčiti.

Jmena intervallů.

Jmeno intervallu se řídí podle počtu stupňů, kolik jich v liniové soustavě intervall zaujímá.

Porovnání dvou stejnojmenných tónů na jednom a témž stupni se nacházejících, nazýváme primu (jednozvuč.)*)

Druhý tón se základním tónem na př. *cd* zahrnuje dva stupně, jest tedy *sekunda* (družice); *třetí tón ce* tři stupně, jest *terce* (třetice); *čtvrtý cf* bude slouti *kvartou* (čtvrtice); *pátý cg* *kvintou* (pětici); *šestý ca* *sextou* (šesticí); *sedmý ch* *septimou* (sedmicí); *osmý cc* *oktavou* (osmicí); *devátý cd* *nonou* (devíticí); *desátý decimou* (desíticí); *jedenáctý undecimou* (jedenácticí) atd.**)

Aby žák nabyl bystrého přehledu — nejdříve jenom dle stupňů v uvedených intervallech — ukládá se mu, by udal sekundu, terci, kvartu atd. od jakéhokoliv základního tónu.

Druhy každého intervallu podle velikosti jeho.

Povázíme-li, že může být každý intervall posuvkou změněn a prostor jeho o jeden neb dva půltóny rozšířen neb zoužen, obdrží intervall mimo své hlavní

*) Primu počítáme zde k intervallům, že toho úplnost žádá, a že se začasť dva rozdílné hlasy v jednozvuku sejdou.

**) Místo decima, undecima, duodecima, tredecima obyčejně se ale říká jenom *terce*, *kvarta*, *kvinta* a *sexta*. V generálbassovém písmě při počíslování bassu se užívá ku poznamenání intervallův jenom číslic. Jednuška (1) značí primu, 2 sekundu, 3 terci, 4 kvartu atd., před kteréžto číslice se někdy tak jako před noty posuvky: ♯, b neb odrážka stavějí. Předslavše toto, budeme i my příležitostně této signatury v příkladech místo not užívati.

stupňové jméno také ještě přídavná jména velký, malý, zmenšený, zvětšený.*)

Podlé praktického užívání stává následujících druhů každého intervallu :

Prima jest čistá, zvětšená a zmenšená.

Sekunda jest velká, malá a zvětšená.

Terce jest velká, malá, zmenšená a zvětšená.

Kvarta jest velká, malá a zmenšená.

Kvinta jest velká, malá a zvětšená.

Sexta jest velká, malá, zmenšená a zvětšená.

Septima jest velká, malá a zmenšená.

Oktáva se shoduje s primou.

Nona se shoduje se sekundou.

Decima se shoduje s tercií.

Chtíce poznati rozdílné druhy každého intervallu, bude nám třeba dříve naučiti se znáti velké intervally a na základě pak těchto velkých intervallů, snadno sobě utvoříme malý, zvětšený a zmenšený intervall.

K poznání velkých intervallů dojdeme nejlépe pomocí tvrdé škály, kteroužto sobě od základního tónu intervallu představíme.

Srovnáme-li při každé vystupující dur-škále její první stupeň s ostatními stupněmi, jako s druhým, třetím, pátým a. t. d., tu každé toto porovnání tvoří velký intervall, vyjmonce jediný čtvrtý stupeň, který považujeme za malý intervall.

Učiníme-li na p. v C-dur škále takovéto přirovnání

d e f g a h c

c c c c c c c,

jest c d velká sekunda, c e velká terce, c f malá neb čistá kvarta, c g velká kvinta, c a velká sexta, c h velká septima, c c čistá oktáva.

Podobně tak vyhledáme sobě všechny velké intervally od základního tónu G, D, A, E, H, Fis, Cis, F, B, Es, As, Des, Ges, Ces; potřeba si jen představit dur-škálu od těchto uvedených základních tónů jenom kvartu,

*) U některých intervallů k lepšímu vyznačení jich zvláštnosti zvuku upotřebuje se také přídavného jména čistý. Slovíčka z p o d n í neb d o l n í se užívá tenkrát, odpočítává-li se intervall dolů, na př.

c c c c c c c

h a g f e d c

v tomto případě říkáme

c

h

zpodní sekundu,

c

a

zpodní terce,

c

g

zpodní kvarta etc.

však považovati dlužno za malý intervall. Způsob udělati z ní velkou kvartu se později ukáže.

Ve vyhledávání těchto škálných intervallů se učeň cvičí ústně, písemně a praktičně až k dokonalé jistotě. Umí-li učeň vyhledati všechny tyto nahoře dotčené velké intervally, vede se k tomu, jakby si z nich utvořil malé, zvětšené a zmenšené.

(Pokračování.)

Dějiny a charakteristika hudebních nástrojů.

Příspěvek k dějinám hudby podává redaktor.

(Pokračování.)

Housle milostné,

italsky viola d'amore, franc. viole d'amour, něm. Liebesgeige.

Nástroj tento liší se, co do zevnější formy od obyčejné violy větším tělem, hloubkou, širším krkem, širším jhem (Griffbrett) a kobylkou, jež se do velikosti více podobá kobylce u cello než u violy. V tomto způsobu stavby zakládá se hlavně jemný, loužebný, milostný zvuk téhož nástroje. Housle milostné jsou opravdu nástrojem lásky. Druhdy býval dotčený nástroj miláčkem všech vzdělanců a nestávalo žádného hudebního kruhu, v němžto by viole d'amour scházela; nyní však kde všechno hřmotí, přišla docela v zapomenutí. Ovšem dá se s ní těžko zacházet, a nedají se tak lehce trilové umělůtky na ní jako u ostatních houslových nástrojů dělati, a přec musí virtuos za nynějších časů takové umělůtky tropiti, aby u obecnstva hlučnou pochvalu vynutil. Milostné housle jsou plny útulnosti, plny citů a jen kdo je citlivého srdce, zahoří láskou k tomuto nástroji. Radost jako smutek na tomto nástroji jsou mírné, ale hluboce dojmou srdce a proniknou útroby. Staří potahovali milostné housle dvanácti až čtrnácti strunami. Šest neb sedm strun bylo střevových, které nad jhem a na kobylce spočívaly, a z nichžto tři nejhlubší stříbrným drátem ovinuty jsou. Na těchto hrálo se smyčcem. Ostatní byly kovové struny, ježto se na ozubce pod strunníkem (Saitenhalter) pověsily, které odtud pod kobylkou a jhem až ke kolíkům vybíhaly. Struny tyto nacházely se s prvními šesti neb sedmi strunami v souzvuku aneb v oktávě naladěny a sesilňovaly souzněním tón při hraní.

Později vynechávaly se tyto kovové struny a jen sedm střevových strun se ponechalo, jež se do G, c, g, jednoučárkovaného c, e, g, a dvoučárkovaného c ladily. Jiné ladění bylo do G, c, e, a jednoučárkovaného d, g, a dvoučárkovaného c,

Meyerbeer užil milostných houslí se zvláštním štěstím v romanci Raula (v 1. jednání Hugonottů). Zde dělá účinek v solu; jak čarokrásně vyjímalaby se ale velká část houslí milostných v andante!

Jeden z největších virtuosů na tento nástroj byl rytíř Essex, avšak on hrál toliko na šestistrunových milostných houslích, které do c, e, g, a do jednocárkovaného c, e, g, naladěny byly. Essex slyšel na tomto nástroji od r. 1770 až 1780. Velkých zásluh o nástroj tento získal si též Pařížský umělec Urban, jenž mu úplné platnosti dodal. Nejslavnější nynější umělec na tomto nástroji je pan Jan Král, Čech ve Vídni, jenž také školu pro týž nástroj napsal, a ji Meyerbeerovi věnoval.

(Pokračování.)

Housle Paganini-ho.

Z polského přel. Fr. Schwarz.

Z vesela rozjasnilo se ranní slunce nad pěkným dvorem hraběte P., jenž několik mil od Varšavy vzdálen, v utěšené krajince roztomile se rozprostíral.

V panských pokojích bylo ještě ticho a šero, jen v šatnici panoval poněkud větší ruch než v ostatních částích hraběcího obydlí. Panna Žanetka hladila si mokrou štětičkou vkusně upletené vlasy, malá holčice převářela na komínku v plechovkách smetanku, vše bylo uchystáno na zazvonění paní hraběnky, kteráž si byla umínila, že dnešního jitra do Varšavy na návštěvu pojedě — a do Varšavy bylo přece několik čtvrthodin jízdy.

Kdo to ale za tak ranního jitra vpadá tak spěšně do šatnice!? — To je Marjánka, služka staré klíčnice, hrmotně otvírá dveře, a s nevyslovným přestrachem žene se k šatnici, má cos na mysli, ba již na jazyku, ale něco nadobyčejného! — Podivné noviny vypravuje každé z panen, chvilkami pošeptmo s dechem zatajeným a s tváří velice vážnou, chvilkami zase oběma na hlas. — Vypravuje totiž vše, co se dnes v noci v panské zahradě stalo. —

Slyšelať od staré klíčnice, a ta zase od svých mlíkařek, že ten mladý, hezký panic, co tak často pod okny paláce chodíval, anižby koho očekával, za někým pořád se ohlížel, byl prý do kohos zamilován, ačkoliv byl tak stydlivý, že se člověku ani kloudně do oka podívati nemohl.

Onen panic octnul se tedy náhle, jako by z Varšavy byl na procházku přišel, v hájku zámeckém, tam hrával, zpíval a radoval se s přírodou, tam přizvukoval na houslích slavičímu zpěvu v křoví, a písním uvězně-

ných kanárků pod okny zámeckými; ano ačkoliv sám bez citu se zdál, hrával přece tak krásně a jemně na nástroji svém, že se člověku radostí a pláčem až srdce v těle třáslo. — Panic ten, vypravovaly dále mlíkařky, vyluzoval včerejšího večera na svých houslích tak pěkné a čisté tóny až do půl noci, že všichni co ho slyšeli, nesmírně litovali, že pana hraběte právě doma nebylo, aby byl tu přesličnou muziku mohl uslyšet. — Potom ale hudba náhle utichla, padla rána, — a panic se zastřelil. Matějová i jiné uslyšely ránu, a Matěj musel jíti do hájku za ránu, protože ho Matějová tam poslala, celý ustrašený přiběhnul nazpět, neboť se bál velice mrtvol, a v lesíku pod stromem ležel mrtvý panic. — —

Paní hraběnka posud spala, a služky v šatnici pudila náramná zvědavost do hájku! —

Sebravše veliký průvod, běželi všickni, sotva ducha popadajíce, za dvůr do lesíka. Ležel tam v chladné rosičce na hustém trávníku pěkný mládenec, zastíněn jsa zeleným temnem okolních stromů; jako růžová jitřenka nebe, barvila červená krev, jež z čela mu vyplynula, bledé a ušlechtilé tváře jeho. — U něho ležela vystřelená bambitka, opodál housle, a v ruce držel pevně stisknutou kadeř jasných, jako aksamit jemných vlasů.

Paní hraběnka měla také pěkné, jasné vlasy . . .

Tělo nešťastného pochováno je v tichosti v nezasvěceném sice, ale v nejvábnějším místě zámecké zahrady, udělán mu pěkný hrob, a na něm napsáno vše, co se o cizinci vědělo. —

Hrob jeho skryl se mezi smuteční vrbou a jasany širokolistými, které panský zahradník, bezpochyby za příkazem paní hraběnky tam byl zasadil; nad samou mohylou strměla bílá vonní bříza. —

Krásnou kadeř vlasů zanecháváje nešťastnému v kostnaté ruce, bambitku si někdo z čeledi přivlastnil, a housle kázala paní hraběnka do pokoje přinesti — neboť byla velikou milovnicí hudby.

Aby ale děti nerozumným hudáním housle zkazit nemohly, kázala je v zákoutí své ložnice pověsiti.

Visel tam již po jedné straně obraz Nejsvětější Panny, po druhé podobizna spanilé matky paní hraběnky, na přič pak, na třetím místě pověšené jsou housle a přikryté závojem černým. —

Uplynul rok — a paní hraběnka umřela; p. hrabě byl právě za hranicemi, psal domů, jak velice jej ztráta manželky bolí, a přikázal služkám, aby dceruškám jeho ve všem povolny byly.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy.

Novoměstské divadlo bylo v pondělí dne 25. dubna českým představením otevřeno. Nové toto divadlo jest budova v skutku pěkná, imposantní, pravá to okrasa Prahy, a můžeme se z toho těšiti, že jest to dílo Českých umělců. Dle přání pana Thomé-a totiž udělil první plán tohoto divadla výtečný Berlínský stavitel Dietz, rodilý Čech, a dle plánu toho celek vyveden výborně vedením pana Niklasa, profesora na české reálce. Již zevnějšek poskytuje pohled velmi příjemný, podobný Semperově obdivované stavbě dvorního divadla Drážďanského; vnitřek jest rovněž tak vkusně jako elegantně upraven a ozdoben. Strop, loge a galerie mají půdu světle modrou a na ní buď pestré neb pozlacené ozdoby. Výborně vypadají koše s útle a uměle vypracovanými květinami, z nichž večer vyskakuje množství plamenů plynových, pohled to překvapující, překrásný! V prostřed stropu jest veliká růžice z pozlaceného mřížoví, z nížto při večerních představeních by se mohl velký plynový lustr spouštěti. Od této růžice vějírovitě vybíhá devatero skupení, představujících výjevy z rozličných kusů, vážných i veselých, ze zpěvohry a z melodramatu. Z Čechů jest tu zastoupen Klicpera („Soběslav“), Benda „Medea“ a směle můžeme říci i rytíř Gluck („Ilfigenia“), bylť on v skutku Čech a také sám za Čecha se považoval. Ostatní sceny jsou z „Fausta“ od Göthe, z „Panny Orleanské“ od Schillera, z „Miny z Barnhelmu“ od Lessinga, z „Don Juana“ od Mozarta, ze „Střelce kouzelníka“ od Webra a z „Krakonoše“ od Raimunda. Na modré půdě logí a galerií jsou v přiměřených mezerách ouhledné medaillony s rozmanitými kyticemi, což velmi pěkně vyhlíží. Všecka ta vnitřní okrasa jest zřízena od pana Behra dílem dle nákresu pana Brioschiho z Vídně, kterýž i oponu maloval. Na oponě vypočten jest Střekov na Labi u Oustí; kolem jsou medaillony s příznaky divadelními, spojenými bílými stužkami, na nichž zlatým písmem stkví se jména všech znamenitých umělců, jacíž kdy byli členy Pražského divadla, mezi nimiž jsou i jména o české národní divadlo zasloužilých mužův, jako: Jan Josef z Bruhan (narozen v Praze r. 1735), herec a direktor, r. 1771 první byl počátek učinil k řádným hrám českým v Praze, pak Fr. Bulla, Pražan, první původce stálých her českých v Praze, pak starý Svoboda, výhradně český komik. Nejvyšší pořadí oken jest dva sáhy nad hlavami diváků na galerii, průvan za teplých dnů nebude tedy obtížný. Divadlo bylo otevřeno dialogickým proslovem od plodného a chvalně známého básníka pana Gust. Pflagra. Dialog uvádí v devíti obrazech vynikající dramatické plody z posledních pěti století. Co se sestavení jednotlivých tableau (z Mastičkáře, Judity, Lidmily, Masných krámů, Virginie, Soběslava, Jiríkova vidění, spanilé Magelony a Dimitra) týká, nemůžeme nikterak regii posuzovat, poněvadž denní světlo, jakož i nedostatek hereckých sil, hlavně však nedohotovění scénické úpravy vůbec, výsledku celku na ujmu byly. Navzdor tomu žádalo obecenstvo opakování posledních 3 obrazů. Dialog byl p. Kolárovou (Thalie) a paní Peškovou (Euterpa) tak zdařile přednesen, že obě paní, jakož i pan ředitel Thomé, ku konci vícekrát voláni byli. Na to dávala se Svobodova veselohra „Karel Škreta.“ V úterý

slyšeli jsme operu „Brout von Lammermoor“ od Donizettiho, v nížto slečna E. Prause-ova co Miss Lucia poprvé vystoupla. Slečna Prause-ova má krásný, zvučný a jemný organ, jenžto dobrou školou značně se vytríbil, koloratura její je dostatečná, přednes výrazný a cituplný. Bude to dobrá akvisicí za slečnu Tipkovou. Dne 28. dávala se „Martha, oder der Markt von Richmond“ od B. Flotova. První představení opery řídil mladý kapelník p. Jahn, kterýž tuším sotva nahradí obezřelého pana Nesvadbu. Uvidíme!

— Koncert p. J. Goltermanna dne 25. dubna, došel jak obyčejně skvělého výsledku. Pan prof. Goltermann hrál fis-moll, koncert od Bern. Romberga, caprice na slovanské písně od téhož skladatele a romanci od Batty. Přednes jeho může se výborným nazvati, technické nesnady přechají před jeho smyčcem jako stíny před sluncem, jeho hra je význačná, cituplná a vkusná. Že koncertista velké pochvaly došel, netřeba podotýkati, neboť obecenstvo zná jeho virtuositu na cello. V koncertě tomto provedl orchestr stavovského divadla ouverturu k „Figarově svatbě“ od W. A. Mozarta pod vedením pana kapelníka Nesvadby velmi precísně, pan Eilers zpíval arii z „Paulusa“ od Mendelssohna a dvě své německé písně s cituplným výrazem. Návštěva byla dosti četná.

— Koncert p. Antonína Benevice ve čtvrtek dne 28. dubna. Mladý virtuos pokračuje rok od roku tak bystře ve svých studiích na housle, že úspěchy jeho všestranného podivení zbuzují. Pan Benevic obral si v koncertu tomto přetěžké skladby novověku „Les Echos,“ fantasie pastorální od Leonarda, velkou sonatu pro housle a piano od Ant. Rubinšteina a „duo concertant“ na motivy Beethovenovy pro cello a housle od Servaise a Leonarda. Koncertista dostal úplně úlohám svým překonav smělým smyčcem technické nesnáze, na něžto zvláště v pastorální fantasii a v duu uhodil. Tavivým tónem přednesl p. Benevic všechny kantileny a osvědčil, že pojmul a prostudoval skladby tyto. Jeho staccato, spicato, jeho flageolet a jeho dvojhmaty jsou tak jasné a čisté, že vyhoví všem vyšším požadavkům. Slovem pan Benevic může se směle k nejlepším virtuosům na housle připočísti. Všechny skladby jakož i virtuosní hra p. Benevice došly velké pochvaly, zvláště poutala na sebe pozornost duchaplná sonata Rubinšteinova. V koncertě tom zpívala slečna Míkova velmi charakteristickou píseň „Der Vogelsteller“ od F. Vogla jakož i žertovnou píseň Mozartovu „Warnung“ s cituplným výrazem a s významným přednesem. Neméně vyznačil se p. Goltermann přednášeje s obvyklou virtuositou s Benevicem koncertní duo. Návštěva byla četná a výsledek skvělý.

— Hudební soirée v pianních ústavech pánů C. Müllera, P. Maydla a Bed. Šimáka. Hudební tyto zábavy, ježto místo pololetních zkoušek zaujímají, dokazují patrně, jak dobře působí konkurence v ústavech těchto. Ústav Cel. Müllera (povolen 12. února 1852), jenž od humanistického spolku k tomu účeli vydržován jest, by se jistý počet žáků a žákyň v něm vyučoval, má svůj zvláštní návod u vyučování na piano. Zakládá se na jistém strojním apparatu u piana připevněném, by držení rukou u začátečníků při pianě pravidelně se dělo.

Další vývin technické sběhlosti děje se však svobodně. Jak touto methodou žáci prospívají, viděli jsme v 6 sólových p. Müllerových. Nejzajímavější zábava byla šestá dne 25. dubna, jejížto program obsahoval hlavně skladby českých komponistův. Slyšeli jsme tu rozkošnou idyllu od W. H. Veita, jižto sl. F. Jägrova uhlazeně provedla, pak duchaplné variace „Krásná Minko“ od velenadaného Jind. Pecha, kteroužto těžkou úlohu mladistvý Antonín Voves šťastně rozluštil; dále Loreley od Leop. Zvonaře, v nížto pan K. Bendl skvěle vynikl, napotom fantasii pro fisharmoniku od K. Bendla, ouverturu k „Othello“ od A. V. Ambrose a koncertní kus od K. M. Webra, kteroužto poslední skladbu slečna Turnerova k úplné platnosti přivedla. Ostatní chovanci se velmi statně drželi a rozluštili úlohy své s precísi a určitostí; velká výhoda téhož ústavu jest, že se v něm i zpěvu vyučuje. Předmět tento převzal na sebe pan Eminger, chvalně známý zpěvák divadelní a osvědčil, že umí docíliti v krátkém čase u svých žáků velkých pokroků. Ze žáků jeho slušno jmenovati slečnu Berthu Wahleovu, kteráž svým zvučným organem arií z opery „Dcera pluků“ pěkně zpívala. Dále proveden byl terzett z též opery od slečen Wahle-ovy, T. Ledererovy a M. Hassenteuflovy tak precisně, že opakován býti musel. Výsledek celku může se velmi příznivým nazvati. Pan ředitel Müller má, jak jsme se přesvědčili, značné síly vyučovací, z nichžto pana Horejška, Bendla, Pecha, Cajnera, absolvované to žáky varhanické školy, jmenovati slušno. O výsledcích ústavů p. Maydla a p. Šimáka promluvíme budoucně.

— Náš krajan pan hrabě Ferdinand Laurencin, jenž svými spisy „Die Kirchenmusik in Deutschland und Italien“ a „Beethovens Symphonien“ si chvalného jména co kritik a krásovědec hudební dobyl, přibyl tyto dni do Prahy, a slíbil nám podati pojednání o kostelních skladbách M. S o j k y, slavného českého komponisty a žáka Bachova.

— V městě našem mešká náš věhlásný krajan pan Ferd. L a u b, jenž slaví v Petrohradě svými koncerty skvělé triumfy. Také dlí zde výtečný pianista a skladatel pan B. S m e t a n a, jenž od roku 1856 kapelníkem v Gothenburku jest.

— V neděli dne 1. května bude v chrámě sv. Vojtěcha provozována nejnovější šestá mše do D-moll od V. H o r á k a, jižto skladatel purkmistrovi Pražskému, panu Vaňkovi, věnoval.

(?) Z K l a t o v dne 18. dubna. Po delší přestávce nám bylo opět popřáno, příjemný hudební večír zažiti. Ačkoliv městu našemu dostatečných sil neschází, přece zde nemáme žádného pravého spojení, což dílem vinou poměrů, dílem toho, že zde žádného teď není, kdo by z pravé lásky k umění větším soustředěním jednotlivých sil se snažil, na obecnostvto blahodárně působit. A nebylo by se to i tenkrát snad stalo, kdyby jsme neměli v okolí muže, který se již skrz dlouhá leta snaží, k oslavení města hudební poměry oživovati a zvelebovati; jest to pan Leop. Eugen M ě c h u r a, v hudebním světě již za dřívějších časů chvalně známý, a až doposud neunavený skladatel, škoda jen, že z velké síly jeho zdařilých

skladeb posud tak málo uveřejněno. — Jeho uspořádáním dával se dne 17. dubna koncert, který by nejen co do programu ale i co do provedení i přísnějšího censora byl uspokojil. Započal se slavnostní ouverturou od Vinc. Lachnera, načež následovala deklamovánka a variace pro cello a piano od Mendelssohna, zdarile provedeny od výborného cellisty p. Schindlökra, spolužáka znamenitého cellisty Merka; vedle dalších orchestrálních čísel: ouvertury k „Athalii“ od Mendelssohna a 1. finale z Haydnova „Stvoření světa“ byl i nejnovější směr zastoupený duettem z „Tannhäuseru“ mezi Eližbětou a Tannhäuserem, v kterém se mladá školačka zdejšího učitele zpěvu p. Jos. P r o c h á z k y, sl. Klára K i e w e g o v a, co nadaná zpěvačka osvědčila; není to pro děvče tak útlého stáří lehká úloha, avšak příjemným svým a neobyčejně silným a vytrvalým hlasem nad všemi obtížemi zvítězila. Obecnostvto, valně shromážděné, ji velmi vyznamenalo, což jí mocnou pákou k většímu ještě snažení sloužiti může. Tannhäusera zpíval pan Klima, kapelník zdejšího pluku husarského, s ušlechtilým výrazem. Jak přístupné obecnostvto naše i těm nejnovějším reformám v hudebním světě, dokázalo jednohlasné volání o opakování čísla tohoto. Ostatní solová čísla byly zastoupeny písní od L. E. Měchury, pro bariton (p. Jirges) a lesní roh (p. Klima) s průvodem piana, kteráž se opakovati musela, a dále dvěmi skladbami pro piano „Kozácký pochod“ od Wehle-ho a „Píseň beze slov“ od Mendelssohna, provedeny od Ludv. Procházky, který hlučně byv volán, z ochotnosti k obecnostvto ještě „Ukolébavku“ od Chopina připojil. Pan Klima, žák konservatoria pražského, jest nadaný umělec, uhlazený a obratný tón jeho rohu všem požadavkům zadost činí. Orkestr sestával ze samých ochotníků, několika členů zdejší vojenské hudby a studujících zdejšího gymnasia, z nichžto zvláště tenorista František Hirschberg a bassista Jan N a u s c h co solisté vynikali. Nemohu opominouti, o tom zmínku činiti, že studující pod chvalným a příčinlivým vedením učitele svého p. Josefa Procházky, již tak mnohé zkoušky nejutěšenějších výsledků podali, anto se již před roky spoluúčinkováním jich velká díla, jako Haydnovy: 4 počasí, stvoření světa, Mendelssohnův Paulus a t. d. dávaly. Výsledek celého koncertu dokázal dosti patrně, na jakém stupni by vůbec hudební naše poměry státi mohly, kdyby u těch, kteří v tak malém městě největší kruh působení mají, větší obětavosti a jarejší vůle stávalo. — Ponechávám sobě v jiném dopisu ještě poměry naší kostelní hudby Vám sděliti.

(?) Z K u t n é H o r y. Našemu městu dostane se nového kněhkupectví, jakož i obchodnictví v musikáliích a uměleckých věcech. Pan Jan S t e y e r e r otevře totiž na začátku května dotčené kněhkupectví a lze se naditi, že literatura česká jakož i hudební přičiněním jeho se v okolí našem hodně rozšíří. Přejeme mu srdečně štěstí k tomuto pěknému podniknutí. — Dne 17. dubna uspořádána byla zde hudební akademie, v nížto pan Frant. K a v a n přednášeje vlastní skladbu a mazurku Chopinovu jakož i známý fletista pan Frič, pískaje s velkou obratností fantasii na motivy z „Lucie“, s velkou pochvalou účinkovali. Mimo to slyšeli jsme ouvertury k „Tellu“ od Rossiniho a k „Souboji“ od Herolda. Jistý dilettant zazpíval Jelenovu píseň „Ženuška“ a zpěvácký spolek Kolínský provedl sbory od F. Vogla (dům otcovský) Mendelssohna (Volkslied), Storcha (Soldatenmuth) a pochod

z Tannhäuseru. Spolek se držel velmi statně, došel by však ještě větší pochvaly, kdyby více českých sborů byl provedl. Doufejme, že se to po druhé stane.

(V. S.) Z Oustí nad Orlicí. (Veitova mše. — Kvartetní zábavy). Dnešní slavnost vzkríšení Páně slavila zdejší hudební jednota velmi důstojně novinkou v oboru kostelní hudby, totiž mší od slovutného pana W. H. Veita. Každá část této mše vyniká krásou a bobatostí myšlenek a skutečně nelze udati, která nad druhou předčí. Ačkoliv v této mši nový způsob hudby se nám objevuje, přec nepřekročil pan skladatel meze kostelního slohu, o čemž již na začátku nábožné Kyrie patrně svědčí. Jak velebně a slavně se na to Gloria vyjímá, netřeba ani podotýkati, než co máme říci o Gratias ducha do nebe unašejícím, v kterém tenor solo od našeho ředitele kůru mistrně přednesené s doprovázením violy a houslí tak krásně, nenuceně se rozvíjí, načež pak Gloria hlučnou fugou ukončí. Začátek Credo mile nás překvapuje zpěvem v unisonu s průvodem tří posonů, na kteréžto nástroje naši hudebníci výborně se drželi. Effekt této části mše byl velebný a mocný. Po slavném Sanktus následuje krásné, něžné, cituplné Benediktus, až posléz toto mistrné dílo nábožným Dona ukončí. Co se provedení týče, musím podotknouti, že se k Pražskému orchestru rovnati nemůžeme a nechceme, přece však dle našich sil se může toto provedení zdařilým jmenovat; neboť dlužno míti na zřeteli, že všichni téměř oudové naší hudební jednoty řemeslem se zabývají a jim proto mnoho času po denní práci nezbyvá k častým hudebním zkouškám. — Příležitostně se také musím zmínit o našem týdenním, soukromném hudebním vyrazení; máme totiž jednou v týdně večerní kvartetní zábavu a sice péčí pana A. Andresa, který také všechny při tom vzniklé outraty sám laskavě zapravuje, začož jemu srdečné díky! Nemohu opomenouti, bych se chvalně nezmnínil o jisté, čisté a pevné hře, a o pěkném přednesu našeho nadaného pana A. Hniličky, který první housle hraje. I v kvartettech máme také četnou sbírku, tak, že již přes 150 čísel počítáme, a zvláště nyní zase ochotností našeho hudby milujícího c. k. notara, pana J. U. Dr. Jirikovského se tato naše sbírka více rozmnožuje.

(D. J.) Z Drážďan. Dne 25. dubna vystoupil zde pohostinsku pan Hartmuth, Čech, v Tannhäuseru co Wolfram z Eschenbachu. Hartmuthův baryton patří k těm nejkrášším, které jsme slyšeli, spojuje sílu a úplň s jemností a s perlením hlasu, jakož i se sympathickým koloritem tónu. Intonace je úplně čistá, přednes promyšlený a cituplný.

Lobij (Löbau). Dne 24. dubna provozovalo se zde v chrámě sv. Jana oratorium „Jan Hus“ ve třech odděleních od prof. dra. Zeunea, hudba od dra. Löwe. Provedení bylo precísne a zdařilé. Sola i sbory šly výtečně. Partie tenorová (Hus), bassová (Jeronym a Václav), barytonová (Jan z Chlumu), sopranová (Žofie a Barbora), nacházely se sice v rukou dilettantů, avšak byly zdařile provedeny.

Paříž. Offenbachova nová operetka „Orfeus v pekle“ nachází nesmírné oblíby. Ačkoliv operetka tato již sedm měsíců téměř každý večer se dává, jest příjem přec vždy ohromný. Před několika dny davala se po 200krát. — Dne 15. dubna způsoben byl pod protektoratem feuilletonisty Fiorentina v divadle „Theatre lirique“ vzorní koncert všech notabilit zpěvu, virtuoství a tance. Tamberlik J. Ferrari, sestry Ferniovy, účinkovali též při tom koncertu. — Pan Hans z Bülowa uspořádal dne 17. dubna v Pleylově sále koncert s velkým prospěchem.

Stuttgart. V dvorním divadle bude v květnu provozována opera „Tannhäuser“ od B. Wagnera, v nížto Píšek co Wolfram z Eschenbachu vystoupí. Na to dávána bude nová opera Meyerbeerova „Pout do Ploermel“ jižto skladatel J. M. králi Württembergskému věnoval.

Záhřeb. Dne 15. dubna davala zdejší hudební jednota třetí společenský koncert, v němž mimo sbory od Beethovena, Tittla a Santnera Vinarův horvátský sbor „Mornar“ (lodník) proveden jest. Pravé pojmutí básnické koncepce a přírody jihoslovanského lodníka, jakož i přísně hudební, důkladné provedení vyznačují sbor tento, jenž s ohromnou pochvalou přijat, a po jehož provedení p. Vinar dvakrát volán byl.

Literatura hudební. Známý učitel zpěvu Panofka vydal nedávno svůj „Abecedaire vocal“ cvičení pro zpěv s paedagogickým návodem. Konservatoria v Paříži, Brusselu, Lille a Lutichu velmi pochvalně se o spisu tomto zmínila.

Dur a moll.

(Původ duetta v Kouzelné flétně.) Duett v Kouzelné flétně od Mozarta, kdež se Papageno s Papagenou po nejprv uhlídají, byl nejprv jinak do hudby uveden, než jak ho nyní slyšíme. Oba vykřikli totiž s úžasem: „Papagena! Papageno.“ Uslyšev to Schikaneder, ředitel divadla, volal do orchestru: Tu není nic, Mozarte, zde musí hudba většího vyjádřit úžasu. Oba musí nejdřív mlčky na sebe hledět, pak začne Papageno zpívat: „Pa-papapa-papa-Pa-“ Papagena musí to opěťovat až konečně oba celá jmena vysloví. Mozart uposlechl radu Schikanedrova a duett tento se obyčejně až dosud opakovává.

Listárna. Pau „a+w.“ Nelze užif. — P. R. J. Uvidíme, co se dá dělat. — P. V. G. Doplníme a upotřebíme. — P. J. K. S. v Př. . . Škoda, text je slabý, avšak není vše ztraceno. — P. A. L. v Chocni. Rýmovaného románu „Pan Vyšinský“ od Gust. Pflagra vyšel svazek třetí a bude čtvrtým ukončen. Zajímavý humorem a satyrou protkaný román zasluhuje všestranného povšimnutí. Stojí 40 kr. r. čísla. — P. J. v Blovicích. Uznáváme Vaše zásluhy, leč dopis nemůžeme uveřejnit nemáme místa nazbyt. — P. S. v Oustí. Račte poslat revers, mši Tumovu Vám ochotně obstaráme. — P. —? v Náchodě. V příštím čísle bude uveřejněno. — P. J. P. v Polně. Váš dopis přijde budoucně.